Nr. 30 Vilnius 1938 m. lapkričio 29 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO" PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Prietarų žala žemės ūkiui

Mūsų kaimas, nors ir gerokai jau yra pažengęs civilizacijos srityje ir, gal, toli prašokęs savo artimiausius kaimynus baltgudžius ir nesusipratusius „tuteišus" kultūriniu atkutimu, bet dar yra labai prietaringas. Prietarais perpintas yra visas kaimiečių gyvenimas. Juo kaimas ar kuri apylinkė yra mažiau susipratusi, atsilikusi, juo ir prietarų ten daugiau yra ir tie prietarai yra giliau įleidę savo šaknis. Gali sakyti, kad dauguma kaimo tradicijų, papročių yra paremta įvairiais prietarais: krikštynos, vestuvės, laidotuvės ir t. t. Per šias iškilmes mirgėti mirga prietarų kiekviename žingsnyje.

Bet mums čia svarbu šį kartą kita prietarų rūšis. Yra labai daug prietaringų ūkininkų, kurie prietarais vaduojasi visuose ūkio darbuose. Pavyzdžiui, per jauną niekad nepiauna paršo, o laukia, kada bus delčio. Nepradeda javų sėti be jauno. Jiems prietarai nurodo, kada reikia žirnius ar linus sėti ir t.t. Žodžiu, nėra beveik nė vieno rimtesnio darbo, kuriam nebūtų prietarų nustatytas laikas. Vieni ūkininkai prietarams kartu kiek tiki, bet kartu ir netiki. Todėl jie labai nesivaržo pradėti to ar kito darbo „ne savo laiku" pagal prietarus. Jie tik tada palaukia „tikrojo" termino, kai tas terminas yra visai arti, bet nelaukia, jeigu jis yra dar toli. Kiti ūkininkai tačiau labai tiksliai prisilaiko prietarų nurodymų, nes jiems atrodo, kad jeigu kitaip pasielgtų, negu prietarai liepia, tai jau sąmoningai sau kenktų.

Kokia gi žala iš prietarų? Įrodykime pavyzdžiais. Ūkininkas nupenėjo paršą, kurį jau būtinai reikėtų skersti, nes nėra lašinių ir jau baigiasi pašaras, o paršas yra gerai nupenėtas. Bet kas iš to, kad negalima piauti, nes yra jauno. Tai reikia laukti iki delčio, nes dabar papiovus, „kirmėlės vasarą sutrins lašinius". Todėl ūkininkas ir laukia, be reikalo peni paršą dar 2—3 savaites. Tokiu būdu ūkininkas be reikalo visai pasidaro sau nuostolių. O gi tikrai šis prietaras neturi jokios praktiškos reikšmės. Kirmėlės tik tada mėsą labiau puola, kai ji yra mažiau pasūdyta arba ne taip gerai išrūkyta, arba prie jos prieina daugiau musių, kurios sudeda savo kiaušinėlius ant mėsos, iš kurių vėliau išsirita kirmėlaitės (lervos).

Panašiai yra ir su javų sėja, kada ūkininkas, belaukdamas jauno, suvėluoja sėją arba išdžiovina dirvą taip, kad, kai sulaukia jauno, negalima dirvos įveikti jokiais įrankiais, o pasėtos sėklos iš sausumo nesudygsta.

Dar yra visiems gerai žinomas prietaras su arklių auginimu. Kad arkliai ūkininkui gerai vestųsi, reikia pagauti gyvą šarką ir ją prikalti arklidėje prie sienos — taip sako prietaras. Bet iš tikrųjų nieko nepadės nė šarka tam ūkininkui, kuris arklius laiko blogoje, šlapioje, neprikraiktoje arklidėje ir menkai šeria. Tada nors dešimtį šarkų paaukok, tai vis tas pats bus — arkliai neis ranka. Geriausia, kai ūkininkas moka arklius auginti, šerti ir prižiūrėti, tai jam ir be šarkos gerai vedasi arkliai.

Šiais atvejais, kai ūkininkui kas nors nesiseka auginti, reikia paimti ūkišką laikraštį, „Ūkininkų Kalendorių" ar kitą kurią ūkišką knygą ir pasiskaityti prisispyrus apie tai, ko norima sužinoti. Jei nemoka ūkininkas skaityti, tai gali pasiklausti agronomo arba paprašyti, kad jis apžiūrėtų tvartus ir gyvulius ir išaiškintų nesisekimo priežastis ir patartų, kaip reikia elgtis, kad pradėtų sektis. Blogiausia, kai ūkininkas nepasitiki laikraščiais, knygomis ar agronomų patarimais, bet teiraujasi pas seniausius ir prietaringiausius žmones kokio nors patarimo. Tie žmonės visada turi „rodą" ir pataria, kaip reikia daryti, kad sektųsi, tik paprašo apie tai niekam nesakyti, kad kiti nesužinotų, nes kai kiti sužinos, tai patarimas nieko nepadės. Tai yra tik žmonių tamsumo ir nepagalvojimo pasėka. Čia suminėjome tik porą prietarų, bet jų yra šimtai, todėl ir jų žala gali būti šimteriopai didesnė.

Jei dažnai skaitome laikraščiuose, kad Danijoje, Olandijoje ar Pabaltijo Valstybėse pasiekta didelių laimėjimų ir aukštos pažangos žemės ūkyje, tai nepamanykime, kad tai buvo pasiekta per prietarus. Kaip tik priešingai, — tai knygos, laikraščio ir agronomų specialistų laimėjimai. Knygos ir laikraščiai kaip tik kovoja su prietarais, nes prietarai tik kliudo mūsų žmonėms šviestis, kultūrėti ir gerinti savo gyvenimą pagal mokslo žinias.

Todėl jau vyriausias metas nusikratyti prietarų ir tiems ūkininkams, kurie dar jiems tiki. Vieton prietarų geriau pamėgti jų priešus, o mūsų geriausius prietelius — knygas ir laikraščius.

Tad šalin prietaringumas! Lai gyvuoja mūsų švietėjai, knygos ir laikraščiai! *Ving.*

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Valstybės biudžeto projektas 1939 m.

Jau paruoštas naujas valstybės biudžeto projektas 1939 metams. Šis biudžetas yra rekordinis savo didumo iš visų prieš tai buvusių biudžetų. Jis yra suvestas daugiau kaip 368 su puse milijonų litų. Šis biudžetas, jį seimui priėmus, būtų net 30 mil. litų didesnis už didžiausį anksčiau buvusį 1931 m. biudžetą, kuris sudarė 338,7 mil. lt.

Naujas biudžetas suprojektuotas toks didelis todėl, kad visi krašto reikalai paskutiniaisiais metais, kylant ūkiškam gyvenimui, yra tiek išaugę, kad ankstyvesniųjų biudžetų ribose jie nebeišsitenka. Bet ir toks didelis biudžetas yra sudarytas metinių pajamų ir išlaidų ribose. Pagal šį projektą ateinančiais metais numatoma, kad valstybė turės apie 323 mil. lt. paprastųjų ir apie 45,5 mil. lt. nepaprastųjų pajamų. Per tą patį laiką numatoma paprastųjų valstybės išlaidų 292 mil. lt. ir nepaprastųjų daugiau kaip 76 5 mil. lt.

Iš nepaprastųjų išlaidų daug skiriama žemės ūkio kultūrai kelti (10 mil. lt.), naujiems plentams tiesti ir tiltams statyti apie 5 mil. lt. ir daug dar kitiems viešiesiems valstybės darbams nudirbti.

Šis naujas valstybės biudžeto projektas 1939 m. neužilgo bus pateiktas seimui apsvarstyti ir priimti. Kai projektas bus galutinai seimo priimtas, bus pradėtas vykdyti nuo naujų metų pradžios.

Naujos lengvatos ūkininkams

Šiomis dienomis Ministerių Taryba nutarė leisti Žemės Ūkio Ministerijai palengvintomis sąlygomis aprūpinti miško medžiaga ūkius, atsiradusius dėl žemės tvarkymo bendrai valdomų ūkių pada-

linimo. Miško medžiaga bus duodama tiems ūkininkams tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir ūkininkams, išskirstytiems į viensėdžius, būtent, jie galės gauti miško medžiagos už 20% pardavimo kainos. Minėtas nutarimas taikomas padalytiems ūkiams nuo žemės tvarkymo įstatymo įsiteisėjimo dienos, tai yra nuo 1935 metų rugsėjo 7 d. Šios naujos ūkininkams lengvatos palies gana žymų ūkių skaičių. Ligi 1938 m. sausio 1 dienos buvo padalyta 576 ūkiai, 16.036 ha ploto, tarp 1.796 savininkų.

Kiaušinių, sviesto ir vaisių eksportas

Per 3 paskutinius metus sviesto eksportas padidėjo 50%. Per šių metų 10 mėnesių už sviestą iš užsienio gauta 47 milijonai litų. Tatai sudaro 24% šių metų 10 mėnesių viso Lietuvos eksporto. Pienocentro turtas siekia 15 milijonų litų. Pieninėse dirba 1000 nuolatinių tarnautojų. Per šių metų 10 mėnesių kiaušinių eksportuota 88 milijonai vienetų už 8 milijonus litų. Pernai per tą patį laiką buvo eksportuota 73 milijonai vienetų už 5,8 milijono litų. Obuolių Pienocentras šiemet eksportavo 750 tonų už 500 tūkstančių litų. Vyšnių šiemet eksportuota 230 tonų. Taigi per 10 mėnesių šiemet Pienocentras eksportavo sviesto, kiaušinių ir vaisių daugiau, kaip už 55 milijonus litų. Dabar Pienocentras stato Kaune fabriką, kuriame bus gaminama vaisių sultys, marmeladas be to fabrike bus vaisių džiovinimo ir konservavimo įrengimai.

Lietuvos vandenų ūkis

Lietuvos vandenis tenka skirstyti į dvi grupes, kurių pirmąją sudaro vidaus vandenys (ežerai, upės, tvenkiniai, kūdros), o antrąją grupę—jūra su marėmis. Vidaus vandenų, be Klaipėdos krašto, yra toki plotai: ežerų — 59.000 ha, tame skaičiuje 13.000 ha privatinėje nuosavybėje, upių 5.900 ha, iš kurių 3.000 ha priklauso krantų savininkams ir pagaliau dirbtinių žuvininkystės tvenkinių yra apie 1.500 ha, kurių didesnė dalis yra privačioje nuosavybėje. Tuo būdu visas vidaus vandenų plotas sudaro 70.000 ha. Jūros turima: Šventosios rajone 25 km. ir Klaipėdos krašto ribose 70 km., viso 95 km. krantų. Marios sudaro 41.000 ha. Visi vidaus vandenys, be Klaipėdos krašto, žuvininkystės bei žvejybos atžvilgiu priklauso Žemės Ūkio Ministerijai, kurie nuo 1928 m. yra priskirti Miškų Departamentui. Vandenis administruoja ir prižiūri miškų urėdai, girininkai ir gausi miškų sargyba. Jūros žvejyba Šventosios uoste yra Finansų Ministerijos žinioje ir globoje. Jūros ir marių žvejyba Klaipėdos krašte yra autonominės valdžios organų žinioje. Dabar visi valstybei priklausą ežerai ir upės nuomojama žvejybos tikslams iš varžytinių nuo 3 iki 12 metų terminui. Metinė nuomos kaina svyruoja vidutiniai apie 2—3 litus už 1 ha. Metinės pajamos iš ežerų sudaro apie 150.000 litų. Statistikos duomenys rodo, kad vidaus vandenyse kasmet pagaunama apie 550.000 kg žuvies. Jeigu imti kartu ir dirbtinius tvenkinius, tai metinis žuvies kiekis siekia 600.000 kg, arba iš vieno vandenų hektaro vidutiniai apie 9 kg. Sugautoji žuvis—geresnės rūšies gabenama iš ežerų į Kauną ir kitus didesnius miestus, menkesnė lieka vietoje ir išparduodama vietos miesteliuose. Žuvies pareikalavimas vidaus rinkoje nėra didelis, tačiau kasmet vis didėja. Dabar, patobulinus vandenų administraciją bei apsaugą, pagerinus sąlygas vandenų žuvingumui pakelti, dirbtiniu būdu užveisiant ežerus ir upes geros rūšies žuvimi, padidėjo ir žuvų suvartojimas, nes daugiau jų ir geresnių rūšių pristatoma į rinką. Dėl to ir žuvų ūkis darosi vis našesnis ir pelningesnis.

Mokslina tarnautojus

Stengdamasis tobulinti darbą prekybiniuose kooperatyvuose, Lietuvos Kooperatyvų Sąjunga—Lietūkis organizuoja specialius tarnautojams paruošti kursus. Tas darbas pradėtas praėjusiais metais. Pernai buvo parengtas nemažas skaičius linų supirkėjų. Be to, trumpalaikiuose kursuose pasitobulino kooperatyvuose dirbą tarnautojai. Šių metų spalių 30 dieną Lietūkis išleido vienerius metus klaususių kursų pirmąją laidą. Kursus baigė 45 asmenys, daugiausia ūkininkaitės ir ūkininkaičiai. Jie visi gavo vietas dirbti kooperatyvuose arba Lietūkyje. Baigus darbą su pirmąja laida, tuojau buvo pradėtas darbas su antra laida. Šiuos kursus lanko 50 asmenų, norinčių pramokti kooperatyvų tarnautojų bei kontoristų darbo.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Kreditai linų jaujoms statyti

Savitarpio Draudimo Įstaiga (Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych) pradėjo šiemet duoti paskolas ūkininkams pavyzdingų linų džiovyklų—jaujų statybai. Tos paskolos bus duodamos ne tiktai šiemet, bet dar per kelerius metus. Šių metų praktika parodė, kad paskolos prašant tenka sugaišti apie 4 mėnesiai laiko. Dėl to, kad laiku prašantis susilauktų paskolos ir kad pavasarį galėtų pradėti statybą, jau dabar—lapkričio ir gruodžio mėnesį šiemet ir sausio mėn. ateinančiais metais reikia įteikti minėtai įstaigai atitinkamus dokumentus. Paskolos duodamos tokiomis sąlygomis: 1) paskolą gali gauti tik tas asmuo, kuris turi nejudomą turtą ir yra jį apdraudęs minėtoje įstaigoje. Be to, paskolą gali gauti valsčius, ūkio ratelis, kaimas arba jo dalis, jeigu sutinka visi solidariai už paskolą atsakyti. 2) už paskolą mokama 3% palūkanų per metus, 3) paskola reikia sumokėti per 10 metų, 4) paskola duodama pusės statomos jaujos vertės, 5) paskola išduodama trimis ratomis: pirma rata, pradėjus jaujos statybą, paskutinė—apdengus stogą nedegama medžiaga (gontai nedegama medžiaga neskaitoma), 6) paskolą gaunant reikia pasirašyti tam tikras pasižadėjimas, kuris gvarantuos paskolą. Prašymus šiuo reikalu reikia įteikti minėtos įstaigos apskrities inspektoriui per Apygardos Ūkio Ratelių Organizaciją (Okręgowe Towarzystwo Organizacji i Kółek Rolniczych). Minėta draudimo įstaiga turi paruošusi prašymų lapus, kuriuos prašą paskolos turi išpildyti ir įteikti ūkio Ratelių Organizacijai.

Snukio ir nagų liga jau pasirodė Ašmenos apskr.

Rudnios kaime, Dieveniškio vals., Ašmenos apskr. spalių 28 dieną veterinarijos gydytojai surado 6 ūkius, kuriuose gyvuliai serga snukio ir nagų liga. Spalių 30 dieną apskaityta, kad tame kaime serga snukio ir nagų liga 14 karvių, 2 veršiukai ir 10 avių. Rudnios kaimas ir 3 gretimi kaimai po to buvo izoliuoti ir susirgę gyvuliai užmušti. Daugiau susirgusių gyvulių iki šiol nesurasta. Tikimasi, kad liga nepaplis ir pavyks ją šitame kaime išnaikinti. Naugardėlio vaivadijoje dabar priskaitoma 478 ūkiai, kuriuose gyvuliai serga snukio ir nagų liga. 83 kaimuose liga išnaikinta. Tokiu būdu liga išsiplėtė jau ir mūsų krašte. Dėl to mūsų ūkininkai turi labai būdėti ir saugotis, kad gyvuliai neužsikrėstų šia baisia liga.

Kailių aukcijos Vilniuje

Vilniuje kasmet kelius kartus yra organizuojamos kailių aukcijos (turgai). Per tas aukcijas daugelis firmų išstato ir pardavinėja įvairių gyvulių ir žvėrių kailius. Kiti pirkliai suvažiuoja jų pirkti.

Šiemet paskutinės tokios aukcijos Vilniuje įvyks gruodžio 13 ir 14 dienomis.

Padidėjo aukso ir svetimų valiutų

Šių metų pirmoje lapkričio mėn. pusėje Lenkijos Banke aukso ištekliai padidėjo 0,2 milijono auksinų, o užsienio valiutų—0,5 mil. auks. Tokiu būdu tada buvo iš viso: aukso — 432,7 mil. auks. ir užsienio valiutų 13,8 mil. auks.

Veislinių gyvulių registracija.

Kaip žinome, veislinių gyvulių ūkiai turi užregistruoti savo veislinius gyvulius tam tikrose veislinių gyvulių knygose, kurias veda tų gyvulių augintojų sąjungos, o prižiūri ir kontroliuoja žemės ūkio rūmai (izby rolnicze). Kai toki veisliniai gyvuliai parduodama, tada žemės ūkio rūmai gali išduoti jų kilmės ir jų produkcijos paliudijimus. Todėl toki veisliniai gyvuliai yra kelius kartus brangesni už neužregistruotus, nekontroliuojamus gyvulius.

Pagal Lenkijos Žemės Ūkio ir Ž. R. Ministerijos duomenis šiemet balandžio 1 d. visoje Lenkijoje buvo užregistruota į veislinių gyvulių knygas toki skaičiai paskirų gyvulių rūšių: galvijų 35.037 štukų, avių 19.330 št., kiaulių 4.401 št.

Be to, dar buvo kontroliuojamas karvių pieningumas, t. v. karvių kontrolės rateliuose. Karvių iš viso buvo kontroliuojama 104 tūkst. štukų.

Kiek surinkta malimo mokesčių

Lenkijos valstybės iždas per š. m. rugsėjo ir spalio mėnesį jau surinko 8.201.168 auks. mokesčių nuo miltų ir kruopų malimo. Valdžios sluoksniuose su pasitenkinimu pažymima, kad šis mokestis gerai mokamas. Taip pat gerai išmokamos yra paskolos, kurias valdžia paskolino malūnininkams maišų etiketėms. Per du mėnesius tokių paskolų malūnams buvo paskolinta 2.867.724 auks., iš kurių malūnai jau sugrąžino 1.295 390 auks., o liko dar sumokėti 1.572.334 auks.

Pagal valstybės teritorijos sritis malimo mokesčių sumokėjo: centro vaivadijos—2.456.653 auks., vakarų vaivadijos — 1.733.254 auks., rytų vaiv. — 1.162.095 auks. ir pietų vaiv.—980 932 auks.

Kiek tenka vienam Lenkijos ir kitų valstybių gyventojui įvairių maisto gaminių

Pagal 1938 m. „Mały rocznik statystyczny" kviečių 1 gyventojas per metus suvartoja: *Lenkijoje 48 kg, Lietuvoje 104 kg*, Vokietijoje 81 kg, Rumunijoje 121 kg, Čekoslovakijoje 122 kg, Jugoslavijoje 132, Olandijoje 135 kg, Švedijoje 136 kg, Anglijoje 158 kg, Vengrijoje 184 kg, Italijoje 186 kg, Danijoje 190 kg, Belgijoje 193 kg, Ispanijoje 195 kg, Prancūzijoje 247 kg. Rugių 1 gyventojas per 1 metus suvartoja: *Lietuvoje 244 kg, Lenkijoje 159 kg*, Danijoje 134 kg, S. S. S. R. 132 kg, Čekoslovakijoje 129 kg, Vokietijoje 128 kg, Austrijoje 98 kg, Belgijoje 87 kg, Vengrijoje 78 kg, Švedijoje 75 kg, Olandijoje 73 kg, Prancūzijoje 21 kg, Italijoje 4 kg. Bulvių: *Lenkijoje 768 kg*, Vokietijoje 705 kg. Belgijoje 463 kg, Austrijoje 386 kg, Prancūzijoje 385 kg, Danijoje 365 kg, Olandijoje 349 kg, Norvegijoje 327 kg, Švedijoje 325 kg, Suomijoje 305 kg, Vengrijoje 205 kg, Ispanijoje 200 kg, Anglijoje 125 kg, Jugoslavijoje 109 kg, Rumunijoje 95 kg.

Kitų produktų 1 gyventojui teko 1932—1934 m.:

	cukraus kg	kavos kg	arbatos kg	alaus kg
Danijoje	50,4	7,1	0,16	53,5
Anglijoje	49 3	0,4	4,39	71,9
Š. Am. Suv. Val.	45,1			
Švedijoje	45,0	6,0		41,7
Olandijoje	36,1	4 9	1,61	19,4
Belgijoje	28,0	5,5	0,03	182,1
Austrijoje	25,7			38,5
Praucūzijoje	24,0	4,5	0,04	33,2
Vokietijoje	19,1	2,1	0,07	42,1
Čekoslovakijoje	18,1			
Ispanijoje	11,0			
Lenkijoje	*8,9*	*0,2*	*0 05*	*3,6*
Italijoje	7,1	0,9		
S. S. S. R.	6	0,4		

Neteisėtai iškirstas miškas

Pagal Žemės Ūkio ir Ž. R. Ministerijos apyskaitas per 1937/38 ūkiškuosius metus visoje Lenkijoje buvo susekta 3.274 atvejais, neteisėtai kertant medžią privačiuose miškuose. Kaip žinome, tai ir nuosavuose miškuose, norint kirsti medžią, pagal įstatymus reikia gauti atitinkamos valdžios leidimas. Žinoma, leidimai yra reikalingi tik tokiems miškams kirsti, kuriuose vedamas miško ūkis arba, kurie yra apsaugos miškais.

Taigi per tuos vienesius metus buvo susektas neteisėtas miško kirtimas (be leidimų) 1.726 ūkiuose. Tokiu būdu, pagal įstatymus buvo sukonfiskuota neteisėtai iškirsto medžio 31.586 kūb. metrai ir pabaudų surinkta 194,336 auks.

Gražus mūsų krašto vasaros vaizdelis.

Lenkijos žemės ūkis skaičiais

Pagal 1931 metų surašinėjimą (Mały rocznik statystyczny 1938 m.), tais metais Lenkijoje buvo 3.196,4 tūkstančių ūkių. Jų tarpe buvo 747,1 tūkst. ūkių (arba 25,5% visų ūkių skaičiaus), kurie turėjo mažiau, kaip po 2 ha žemės. Nuo 2—5 ha ūkių buvo 1.136,2 tūkst. (38,7%), nuo 5 — 10 ha — 728,8 tūkst. (24,8%), nuo 10—15 ha—191 tūkst. (6,5%), nuo 15—50 ha—118,2 tūkst. (4%), po 50 ha ir daugiau 14,7 tūkst (0,5%) ir 260,4 tūkst. ūkių nežinomo didumo.

2.897 tūkst. ūkių apdirbo visus ūkio darbus savo šeimos jėgomis, nesisamdydami darbininkų iš šalies ir tik 299,4 tūkst. ūkių samdydavosi samdinius.

Daugiausia smulkiųjų ūkių buvo pietinėse Lenkijos vaivadijose. Pavyzdžiui, Stanislavovo vaivadijoje buvo net 64,6% visų ūkių, kurie turėjo po mažiau, negu po 2 ha naudojamos žemės; Krokuvos vaivadijoje 45,8% ir Tarnopolio vaivadijoje 45,6%. Nuo 2 iki 5 ha žemės ūkių buvo: Stanislavovo vaiv. 27,9%, Krokuvos — 44,4% ir Tarnopolio 41%.

Už vis didesni ūkiai buvo Poznanės ir Pamarės vaivadijose. Ten buvo daugiausia ūkių nuo 5 iki 50 ha.

Visuose Lenkijos ūkiuose gyvena 15 mil. 696,5 tūkst. žmonių. Lenkijoje kasmet apsėjama 16 850 tūkst. ha žemės, iš to 1.654 tūkst. ha — kviečiais, 5.720 tūkst. ha — rugiais, 1.211 tūkst. ha — miežiais, 2.199 tūkst. ha avižomis, 2.745 tūkst. ha—bulvėmis ir 152 tūkst. ha cukriniais runkeliais.

Lenkija vidutiniškai prikulia kasmet 19 580 tūkst. q kviečių, 64.047 tūkst. q rugių, 14.649 tūkst. q miežių, 25.313 tūkst q avižų, 320.000 tūkst. q bulvių ir 32.450 q cukrinių runkelių.

Geriausiai javai uždera Poznanės, Pamarės ir Silėzijos vaivadijose. Pavyzdžiui Poznanės vaiv. yra toki derliai iš 1 ha: kviečių 17,2 q, rugių 14,3 q, miežių 17,3 q, avižų 16,3 q, bulvių 139 q ir cukrinių runkelių 23,2 q. Blogiausi derliai yra Vilniaus, Naugardėlio ir Pagirio vaivadijose. Pav., Vilniaus vaivadijoje vidutiniškai 1 ha duoda: kviečių 7,8 q, rugių 7,3 q, miežių 7,4 q, avižų 7,3 q, bulvių 88 q.

Ėriukų auginimas

Avių pagerinimas, kaip ir kitų gyvulių, pareina pirmučiausia nuo tinkamo jų prieauglio auginimo, šėrimo ir priežiūros. Tuo tarpu mūsų ūkininkai beveik visiškai nesirūpina pagerinti ėriukų auginimo sąlygų.

Gimė sau ėriukai, tai tesirūpina jais pati avis, auga — gerai, neauge — tai ką čia bepadėsi. Taip samprotauja dauguma mūsų ūkininkų. Sako vistiek iš avių maža nauda ar jos yra ar jų visai nebūtų.

Taip galvoti pavyzdingas ūkininkas negali. Nes kam gi tada laikyti ir kankinti avis, jeigu iš jų jokios naudos neturima? Pirma reikia pasistengti avis

geriau užauginti ir šerti, ir tik tada pasižiūrėti, ar iš jų nėra jokios naudos. Tada tik pamatysime, kad avys yra mums labai naudingos ir reikalingos. Todėl verta ir išsimoka jas geriau auginti ir šerti, negu iki šiolei.

Jauni ėriukai labai greitai auga. Todėl jie reikalauja pradžioje daug pieno iš savo motinos kūno ir vilnų augimui. Ypač daug ėriukams reikia pieno, kai jie yra du prie motinos. Dažnai jaunos pirmametės avytės atsiveda po du ėriukus. Jos dar turi daug mažiau pieno, kaip senesnės avys. Nes ir avys, kaip ir karvės, juo jaunesnės, juo duoda mažiau pieno. Avies pieningumas pareina netiktai nuo jos amžiaus ir prigimties, bet ir nuo šėrimo. Todėl ūkininkas privalo stengtis geriau šerti ėringas ir apsiėravusias avis, kad jos duotų savo vaikams daugiau pieno.

Dar prieš tris mėnesius prieš apsiėriavimą avis reikia pradėti geriau šerti. Augąs vaisius reikalauja taip pat maisto, kurį ima stačiai iš avies kraujo. Be to, reikia geriau šerti avį prieš apsiėriavimą ir todėl, kad gimtų didesni, stipresni ėriukai ir kad avis būtų kiek atsiganiusi ir pasiruošusi ėriukų žindymui, kurie daug iš jos ištraukia maisto ir jėgų.

Jau buvo pastebėta su visais naminiais gyvuliais, kad jie geriausius duoda rezultatus ir geriausiai išsimoka laikyti tada, kai nuo mažens yra gerai šeriami ir stropiai prižiūrimi. Taip pat yra ir su avimis.

Ėringas avis reikia atskirti nuo bergždžiųjų ir geriau šerti. Pastebėta, kad gerai šeriamos avys dažniausiai veda po du ėriukus, o blogai šeriamos tik po vieną.

Kaip visi suprantame, tas yra ūkininkui labai svarbu.

Geriausia yra, kai avys pasikulia rudenį. Tada jos apsiėriuoja pavasarį. Pavasarį gimę ėriukai nekenčia šalčio, geriau auga ir pigiau kaštuoja šerti, nes tuojau gali naudotis ganykla. Ganykla ėriukams, kaip ir kumeliukams, yra būtina, kad jie gerai užaugtų.

Prieš apsiėriavimą avims reikia duoti tiek ir tokių pašarų, kad jie gautų 120—150 gr. baltymų ir 1,4—1,7 pašarinių vienetų, skaitant 100-tui kg gyvo avies svorio. Šios normos nustatytos pagal šėrimo bandymus avių bandymų stotyse.

Ėringai aviai geriausias pašaras yra geras pievų šienas. Jis turi visas reikalingas maisto dalis vaisiaus augimui, o vėliau ir pieno gamybai.

Prieš apsiėriavimą ėringas avis reikia skyrium atitverti nuo kitų avių, kad normaliai įvyktų ėriavimasis ir kad būtų galima geriau pašerti avį ir ėriukus.

Per pirmus du mėnesius ėriukai minta daugiausia motinos pienu. Bet jeigu pieno jiems yra per maža (tas galima pažinti pagal tą, kaip jie atrodo ir auga), tai reikia juos prišerti, duodant po 20—30 gr traiškytų avižų grūdų. Šieną ėriukai dar anksčiau pradeda patys mėginti iš avies ėdžių. Žindanti avis turi gauti daugiau ir maistingesnio pašaro, nei būdama tik ėringa. Žindanti avis ypač daug reikalauja baltymingo pašaro pieno gamybai. O pradžioje ėriukams galima pradėti tik tarpiškai, tai reiškia, geriau šeriant avį, kuri jiems daugiau tada duos pieno.

Žindamai aviai reikia iki 200 gr baltymų ir iki 2 pašarinių vienetų vertės pašaro. Tą maisto kiekį avis gaus, kai duosime šiuos pašarų kiekius per dieną: 1 kg gero šieno, ½ kg vasarojinių šiaudų, 3 kg puscukrinių runkelių ir ½ kg stipriųjų pašarų mišinio. Stipriųjų pašarų mišinys šiuo atveju susideda iš: 3 dalių ruginių sėlenų, 2 dalių rapsų išspaudų, 2 dalių bobikų miltų, 1 dalies miežinių ir 1 dalies ruginių miltų.

Čia užuot bobikų galima duoti atkartintą lubiną.

Vėliau, jei geroje ganykloje ėriukai ganosi su avimis, tai jie pasitenkina tik ganykla. Bet jeigu tvarte tenka prišerti ėriukus, patariama tada duoti kiekvienam paaugusiam ėriukui po: 0,2 kg labai gero šieno ir 6 dkg traiškytų avižų. Nakčiai reikia duoti pagraužti gerų ankštinių augalų virkščių, kurias ėriukai labai mėgsta.

Po 3—4 mėnesių laiko ėriukus reikia nujunkyti nuo avies. Nujunkyti geriausia ne iškart, bet laipsniškai, mažinant žindymo kartus per dieną. Pradžioje reikia žindyti juos 4 kartus per dieną, o prieš nujunkymą 3—2 kartus. Po nujunkymo iki vienerių metų amžiaus ėriukus reikia labai gerai šerti. Tada jiems reikia padidinti duoklę iki 75 gr baltymų ir 0,7 pašarinio vieneto per dieną. Pavyzdžiui, Borovinos bandymų stotyje buvo duodama 6 mėn. ėriukams per dieną po: 0,6 kg šieno arba dobilų ir 0,4 kg stipraus mišinio, susidedančio iš sojos, avižų, miežių, sėlenų, išspaudų miltų. Be to, buvo duodama dar 0,8 kg runkelių. Vyresniems ėriukams galima padidinti šieno ir runkelių duoklę, o sumažinti stipriųjų pašarų mišinio duoklę, bet tik reikia duoti nakčiai šiaudų ir virkščių iki sočiai.

Jei norime kiek geriau užauginti ėriukus, nei paprastai užauginame, duodami jiems tik savo ūkio pašarus be stipriųjų pašarų, tai duokime po nujunkymo po: 1 kg dobilų ir ¼ kg gero šieno Bet jei norime nupenėti ėriukus, tai dar reikia jiems pridėti po 0,3—0,5 kg atkartinto lubino arba po pusės metų bulvių.

Ėriukus reikia kasdien girdyti du kartus.

Po 2—3 savaičių po gimimo aviniukus reikia išvalyti (iškastruoti ir nupiaustyti uodegas, jeigu jos yra ilgos). Mat, nuo ilgų uodegų užsiteršia vilnos ir todėl sumažėja jų vertė.

Ėriukams patalpa, ypač žiemą, turi būti šilta, sausa ir šviesi. Reikia juos, kai kiek paauga, kasdien nors trumpam išleisti diendaržin palakstyti. Vasarą ganyti ganykloje, jei galima, tai per visą parą.

Agr. *M. Č.*

Veislinės kumelės šėrimas

Veislinės kumelės priežiūra turi būti labai stropi, gera ir tiksli, pagal jos gyvąjį svorį ir darbą. Be to, kumelės pašaras turi būti keičiamas dar ir jai kumelingai esant. Nors mūsų ūkininkai grynų veislių kumelių gal ir neturi, tačiau veisliai laiko dažniausiai geras kumeles. Jeigu jas tinkamai šers ir leis prie gerų, veislinių eržilų, tai susilauks vertingų kumeliukų. Šiuos gerai prižiūrėdami, išsiaugins gražius arklius, tinkamus kariuomenei. Už tokius arklius gana brangiai moka.

Kumelės šėrimo duoklės pareina nuo to, koks kumelės gyvas svoris, ar ji kumelinga ar ne, ar ji dirba ir kiek dirba, ar darbui nevartojama ir ar žindo kumeliuką, ar ne. Kiekvienu čia minėtu atveju pašaro duoklės turi būti kitokios savo svoriu ir sudėtimi. Be to, reikia dar atsiminti, kad be skirtumo, ar kumelė kumelinga ar ne, ar ji žindo ar ne, visuomet ji yra daug judresnė, gyvesnė ir energingesnė už darbo arklį. Dėl to nekumelinga kumelė visuomet turi gauti daugiau ir mastingesnio pašaro, negu tokio pat tipo ir svorio, tokį pat darbą dirbąs darbo arklys. Taigi ir gyvybei palaikyti pašaro kumelei reikia skirti kiek daugiau, negu tokio pat svorio prastam arkliui.

Kumelinga kumelė reikia taip šerti, kad pašare būtų pakankamai maisto medžiagų kumelės gyvybei palaikyti, augančiam kumeliukui tinkamai vystytis ir pienui gaminti, nors jis dar ir nenaudojamas. Mat, pieno gamybos organai — tešmuo dar gerokai prieš atsivedimą jau pradeda augti, didėti. Kai gyvulys gauna pakankamai maisto, tada ir tešmuo esti pasiruošęs duoti daug pieno. Priešingu atveju jis esti sunykęs ir gyvuliui atsivedus, nors ir gerai šeriant, tešmuo negali pagaminti daugiau pieno. Panašiai esti ir su kumeliuku, kol dar jis esti pas kumelę. Jeigu kumelė gauna per mažai maisto medžiagų, tada ji negali išauginti gero kumeliuko, kaip mūrininkas negali pastatyti gero mūrinio namo, jeigu jam trūksta plytų ir molio. Kumeliukui pirmais neštumo mėnesiais nedaug reikia maisto medžiagų. Bet jau prieš atsivedimą prieš 4—5 mėnesius kumeliukas auga labai greitai. Tada ir maisto kumelė turi gauti pakankamai. Patirta ir bandymais įrodyta, kad kumelei kiekvienam 100 kg gyvojo svorio reikia duoti tiek maisto medžiagų: Nekumelingai ir kumelingai per pirmus septynius neštumo mėnesius: 1) lengvai dirbant ir visai kumele nedirbant—100 gramų baltymų ir 1,3 kg pašarinių vienetų, 2) dirbant kumele vidutinio sunkumo darbą — 140 gramų baltymų ir 1,6 kg pašarinių vienetų ir 3) dirbant kumele sunkų darbą — 200 gramų baltymų ir 2,1 kg pašarinių vienetų. II Kumelingai kumelei per paskutinius ketu-

ris neštumo mėnesiua: 1) kumele nedirbant arba dirbant lengvą darbą — 130 gramų baltymų ir 1,4 kg pašarinių vienetų ir 2) dirbant kumele vidutinio sunkumo darbą — 170 gramų baltymų ir 1,75 kg pašarinių vienetų. Sunkaus darbo paskutiniais neštumo mėnesiais kumelinga kumele dirbti negalima. Žemiau paduosime keletą pavyzdžių, sudarytų iš įvairių pašarų, tinkamų kumelingoms kumelėms šerti.

I pavyzdys: avižinių miltų 5 kg, miežinių miltų 1 kg, žirninių miltų 2 kg, kvietinių miltų arba kvietinių sėlenų 1 kg, kraujo miltų 1 kg. To mišinio 1 kg maistingumas yra apie 0,9 pašarinių vienetų ir 140 gramų baltymų.

II pavyzdys: avižinių miltų 3 kg, miežinių miltų 3 kg, kvietinių miltų 1 kg, žirninių miltų 1 kg, peliuškų miltų 1 kg, kraujo miltų 1/2 kg, sėmeninių išspaudų 1/2 kg, kaulų miltų 0,1 kg. To mišinio 1 kg maistingumas yra apie 1 pašar. vieneto ir 130 gramų baltymų.

III pavyzdys: avižinių miltų 8 kg, kvietinių miltų 1/2 kg, žirninių miltų 1 kg, kraujo miltų 1/2 kg, kaulų miltų 0,1 kg, valgomos druskos 0,1 kg, maltos kreidos 0,1 kg. Šio mišinio 1 kg maistingumas — 1 pašarinis vienetas ir 105 gramai baltymų.

IV pavyzdys: avižinių miltų 3 kg, miežinių miltų 3 kg, peliuškų miltų 3 kg, kvietinių miltų 1 kg, maltos kreidos 0,1 kg, valgomos (arba gyvulinės) druskos 0,1 kg. Šio mišinio 1 kg maistingumas—0,95 pašar. vienetų ir 100 gramų baltymų.

V pavyzdys: avižinių miltų 2 kg, miežinių miltų 5 kg, kvietinių sėlenų 1 kg, žirninių miltų 2 kg, maltos kreidos 0,1 kg, druskos 0,1 kg. To mišinio 1 kg maistingumas — 0,95 pašar. vienetų ir 95 gramai baltymų.

Visuose čia paduotuose pavyzdžiuose kvietinės sėlenos gali būti pakeistos stambiais kvietiniais miltais ir atvirkščiai. Pusė kraujo miltų gali būti pakeista mėsos miltais ir atvirkščiai. Druska dedama į koncentruotą pašarų mišinį tik tada, jeigu kumelė šeriama nesūdytu šienu. Sėlenos greitai genda, ypač esant šiltam orui. Dėl to pavasarį ir vasarą kumelingai kumelei jos neduodamos. Mišinys daromas 10-čiai dienų ir laikomas sausoje, vėdinamoje vietoje plonu sluoksniu papylus ant grindų. Jokiu būdu negalima mišinio laikyti maiše arba aklai uždarytoje dėžėje.

Dirbančiai sunkų darbą nekumelingai veislinei kumelei, turinčiai 500 kg gyvojo svorio, reikia duoti per dieną 10,4 pašarinių vienetų, kuriuose yra 1020 gramų baltymų. Jos dienos pašarų duoklė gali būti tokia: pievų šieno 5 kg, dobilų šieno 5 kg, šutintų bulvių 5 kg ir IV-tojo mišinio 5,5 kg. Ta duoklė turi apie 10,37 pašarinių vienetų ir 1010 gramų baltymų.

Tokio pat svorio nėščiai kumelei, dirbančiai vidutinio sunkumo darbą, reikia duoti: pievų šieno 6 kg, dobilų šieno 4 kg, pašarinių runkelių 5 kg ir III-čiojo mišinio 4 kg. Šioje pašaro duoklėje randasi apie 8,45 pašarinių vienetų ir 864 gramai baltymų. Pagal normą ji turi gauti 8,65 pašarinių vienetų su 850 gramų baltymų.

Jeigu kumelė turi 400 kg gyvojo svorio ir nedirba jokio darbo, reikia duoti: pievų šieno 5 kg, dobilų šieno 2 kg, pašarinių runkelių 8 kg ir V-tojo mišinio 2 kg. Ta pašarų duoklė turi apie 5,4 pašarinių vienetų su 522 gramais baltymų. Pagal normą ji turėtų gauti: 5,6 pašar. vienetų ir 525 gramus baltymų.

Rusijos žirgynuose visokių veislių kumelingai kumelei, sveriančiai 500 kg gyvojo svorio ir dirbančiai lengvą darbą, per dieną duodama tokia pašaro duoklė: avižų 2,5 kg, sėlenų 1 kg, pievų šieno 8 kg, dobilų šieno 2 kg ir morkų arba runkelių 2 kg. Šioje duoklėje yra 6,8 pašarinių vienetų su 620 gramų baltymų. Arba dar duoda tokią duoklę: avižų 4 kg, pievų šieno 3 kg ir morkų arba runkelių 4 kg. Šioje duoklėje yra 6,6 pašarinių vienetų su 634 gramais baltymų.

Nekumelinga kumelė šeriama 3—4 kartus per dieną, kumelinga — 4—5 kartus per dieną. Girdyti nekumelinga kumelė reikia 2—3 kartus per dieną, o kumelinga nemažiau, kaip 3 kartus.

Per mėnesį prieš apsikumeliavimą gyvulinės kilmės pašarai (Kaujo, mėsos kaulų miltai) ir ankštinių augalų (žirnių, peliuškų) miltai sumažinami per pusę. Tuo metu stengiamasi duoti daugiau liuosuojančiai veikiančių vidurius pašarų. Per dvi savaites prieš apsikumeliavimą dobilų šieno geriau visai neduoti. Jo vietoje duoti gerą pievų šieną arba motiejukų šieną. Gyvulinės kilmės pašarų, išspaudų ir ankštinių augalų miltų visai neduoti. Šieno tuo metu reikia duoti tiktai apie 1—1,5 kg šimtui kilogramų gyvojo svorio. Avižas duoti tik stambiai maltas, o sėlenas tik košės pavidale. Šakniavaisius duoti tame laikotarpyje tik piaustytus. Paskutinę savaitę prieš kumeliavimąsi pašaro normos sumažinamos vienu trečdaliu arba net per pusę. Girdyti tada kumelė reikia nemažiau kaip 3 kartus per dieną. Vanduo turi būti ne šaltesnis kaip 8—9 laipsnių. Iš karto vandens duoti nedaugiau, kaip 8—10 litrų. Šerti ir girdyti reikia tuo pačiu metu. Laikotarpiai tarp dviejų girdymų ir šėrimų turi būti lygūs.

Veislinėms, kaip nekumelingoms, taip ir kumelingoms kumelėms niekuomet neduodama ropių, sėtinių (griežčių) ir žalių bulvių. Šutintų bulvių nedaug (pusė normos dirbančio arklio) galima duoti tik nekumelingai kumelei, o kumelingai ir visai nepatartina duoti. Taipgi ir pelų, ypač kumelingai kumelei reikia visai neduoti. Stambaus pašaro (šieno) nekumelingai kumelei galima duoti apie 3 kg, o kumelingai iki 2 kg šimtui kilogramų gyvojo svorio per dieną. Šiaudų geriau visai neduoti. Pelkių, švediškų dobilų ir vikų su avižomis mišinio kumelingai kumelei visai neduoti. Baltųjų dobilų šieno galima duoti tik tuo atveju, jeigu jis visai geras, sveikas.

Karves reikia laiku užtraukti

Sumanus ūkininkas visuomet stengiasi iš karvės gauti kuo daugiausia pieno. Juo karvė daugiau duoda pieno, juo ji yra brangesnė, juo geriau apmoka ūkininkui išlaikymo išlaidas. Tačiau norint iš karvės gauti daug pieno ir norint, kad karvės pieningumas nesumažėtų iki karvės senatvės, reikia mokėti tinkamai su karve apseiti, reikia išlaikyti melžimo normą, kad tas pieningumas būtų pastovus. Bet mūsų ūkininkai dažnai elgiasi atvirkščiai. Dažnai jie vaduojasi dėsniu: kol dar lupasi, tai lupk ir nieko nežiūrėk. Taigi ir lupa. Jeigu pasitaiko išsiauginti arba nusipirkti tokia karvė, kuri duoda daug pieno ir tą pieną ilgai duoda, tai ją melžia kuo ilgiausiai, dažnai net iki pat apsiveršiavimo. Ir džiaugiasi tada ūkininkas, kad turi gerą karvę, kuri duoda pieno visą laiką: nuo vieno apsiveršiavimo iki antro apsiveršiavimo.

Džiaugtis tokia karve, žinoma, pridera, bet negalima jos taip išnaudoti, kankinti. Melžimas be jokios pertraukos yra tik laikinai naudingas. Ilgainiui taip stropiai melžiama karvė nusilpsta, be laiko pasensta, nustoja davusi pieną arba suserga kokia nors nepagydoma liga. Be to, tokios be pertraukos melžiamos karvės veršiukai visuomet esti menki, silpni, nors jie esti geros kilmės, gerų tėvų. Karvė, melžiama per visą veršingumo laiką, nuskriaudžia besivystantį veršiuką. Tada maisto medžiagos, užuot veršiuko auginimui, suvartojamos pieno gamybai. Veršiukas, negaudamas pakankamai maisto medžiagų, negali išaugti tvirtas, sveikas. Todėl po apsiveršiavimo jis esti menkas ir net gerai jį šeriant negalima iš jo išauginti naudingo gyvulio. Be to, karvės tešmuo, be pertraukos melžiamas, labai nuvarginamas. Tas nuvargimas nuslopina tešmens liaukas, kurios gamina pieną. Vienų karvių išvargintos pieno liaukos išsigimsta, degeneruojasi ir pagamina kaskart vis mažiau pieno, o kitų karvių nusilpsta ir suserga įvairiomis tešmens ligomis.

Taigi po kelerių tų riebiųjų, pieningųjų metų susilaukiama vėliau kelius kartus ilgesnių liesų, bepieniškų metų. Gyvulys nukankinamas, sugadinamas. Dėl to kiekviena karvė, ir pieninga, ir mažiau pieninga būtinai reikia prieš veršiavimąsi užtraukti, nustoti melžus, duoti pasilsėti.

Kai kurios karvės prieš veršiavimąsi pačios nustoja davusios pieną, užtrūksta. Tai yra naturaliausias gyvulys. Laukiniai gyvuliai, kaip žinoma, pieną duoda iki tol, kol reikalingas yra mažam prie-

(*Pabaigą žiūr. 240 pusl.*)

JAUNŲJŲ ŪKININKŲ TALKA

Augalų apsauga nuo šalčio

Daugelis augalų žiemą palieka lauke. Kai kurie jų, ilgamečiai suaugę medžiai, šalčių labai nebijo ir žiemą be jokių sunkumų pergyvena sveiki. Tiktai labai šaltai žiemai esant sušąla tų medžių šaknys, jaunos šakos ir medis nudžiūsta. Bet tokios šaltos žiemos labai retai mūsų kraštą aplanko. Dėl to senesnieji medžiai paprastai žiemos metu nuo šalčio neapsaugojami. Jie ir be to gerai per žiemą išsilaiko. Tačiau jaunesnieji, ypač lepesni medžiai, norint, kad žiemos šalčiai jiems nepakenktų, reikia apsaugoti. Labiausiai apsaugos reikalauja gerų atmainų vaismedžiai. Jie yra skiepyti lepių atmainų skiepiais, dėl to ir suaugę esti lepesni, labiau bijo šalčių, nors šaknys dažniausiai esti laukmedžių kilmės. Juo labiau šalčių bijo įvairios ilgametės daržovės ir gėlės, kurios žiemą paliekamos lauke. Pavyzdžiui, braškės labai dažnai iššąla. Tas pat esti su ilgametėmis gėlėmis. Kad to galima būtų išvengti, kad augalai būtų nuo šalčio apsaugoti, reikia juos iš rudens gerai apžiūrėti.

Vaisiniai jauni medžiai, ypač šiemet pasodinti, pirmiausiai reikia gerai žemėmis apipilti. Ant šaknų reikia padaryti kaupelis. Tokiu būdu šaknys prisidengs storesniu žemės sluoksniu ir šaltis joms taip nekenks. Be to, vaismedžiai, kaip žinoma, prieš žiemą aprišami šiaudais, nendrėmis ar kita medžiaga, kad jų neapgraužtų kiškiai. Toji medžiaga skiepus apsaugo netiktai nuo kiškių, bet ir nuo šalčio, ypač pavasarį, kada saulė dieną medžią įšildo, o naktį staiga oras atšąla. Dėl to jaunus vaismedžius būtinai reikia aprišti ir aprištus laikyti iki vėlyvojo pavasario. O kartu aplink vaismedžius reikia padaryti kaupus. Tai tik šios priemonės yra apsaugoti vaismedžius nuo šalčio. Jų dažniausiai ir užtenka.

Ne medžiai, bet daržovių augalai ir daugiametės gėlės apsaugojama kitokiu būdu. Šie augalai pridengiami kokia nors medžiaga, butent: lapais, mėšlu, šiaudais, žemėmis. Dažniausiai šiam tikslui vartojami šiaudai, mėšlas, lapai eglešakės. Mėšlu pridengiama medelių šaknys ir braškės. Kiti augalai, pavyzdžiui, gėlės, pridengiamos šiaudais, lapais, eglešakėmis. Rožės, lapus nukarpius, prilenkiamos, pridengiamos žemėmis, o vėliau, prasidėjus šalčiams, lapais ar šiaudais.

Kokia medžiaga būtų pavartota, ji visuomet turi būti sausa, išskyrus mėšlą. Taigi ir lapai, jeigu jais pridengiamos braškės, gėlės ar kitoki augalai, turi būti palaidūs, nesulipę į didelius gabalus.

Be to, reikia atsiminti, kad pridengti augalus mėšlu, lapais galima tuo metu, kai jau žemė pradeda užšaldinėti. Jeigu augalai bus pridengti, ypač mėšlu, prieš žemės užšalimą, tai po priedanga gali siveisti pelės ir kasdamos urvus visai sunaikinti augalų šaknis. Taigi kas pridengia mėšlu ar lapais daržoves, gėles, o ypač skiepus, vaismedžius, turi gerai atsiminti, kad tomis medžiagomis galima pridengti tik tuo metu, kai jau žemė pradeda šalti, kai plonutis viršutinis žemės sluoksnelis yra sušalęs, sukietėjęs.

Prieš pridengimą, taigi prieš žemės užšalimą reikia išravėti visos piktžolės, o jeigu buvo aplink žolynas, velėna, tai ji reikia sunaikinti, kad liktų aplink tą augalą puri žemė.

J.

Rinkite pelenus trąšai

Mūsų krašto kaimuose visur dar krosnys kūrenamos tik medžių malkomis su durpėmis. Todėl pelenų lieka gan daug ir tie pelenai gerai tinka pievoms tręšti kaip kalio trąša. Tačiau tik retas kuris ūkininkas renka pelenus ir jais tręšia pievas arba supila į komposto krūvą. Dauguma šeimininkių pelenus, iškasusios iš krosnies, išneša ir išpila vienoje vietoje, kur nors pasienyje ant daržo lysvių. Taip elgtis su pelenais negalima. Nors pelenai yra labai gera kalio trąša, bet jie daržo dirvai tręšti visiškai netinka, nes gadina gerą dirvos struktūrą. Ypač jie dirvos koringumui pakenkia labai tada, kai jų išpilama daug vienoje vietoje. Tada dirva pasidaro susmegusi, po lietaus pasidaro ant paviršiaus kieta pluta, kaip skarda, kuri nepraleidžia nei oro nei drėgmės. Todėl tokioje dirvoje augalai blogai auga. Taigi pelenų negalima vartoti dirvoms gadinti, bet juos reikia tikslingai suvartoti pievų ir dirvų tręšimui.

Jeigu neturima tam tikros vietos pelenams rinkti ir išlaikyti juos iki pavasario, tai reikia pelenus supilti bent į komposto krūvą ir sumaišyti su kitomis. Tada nepražus brangi pelenų trąša, bet kartu su kompostu pateks pievon ar dirvon. Pelenai komposto krūvoje, susimaišę su kitomis komposto medžiagomis, galės tik teigiamai veikti dirvos derlingumą, bet negalės kenkti jos struktūrai.

Jeigu turima kur nors sausa laisva patalpa, tai ten galima per žiemą daug pririnkti ir pripilti pelenų. Pelenus galima taip pat rinkti į maišus nuo trąšų. Anksti pavasarį reikia pelenus, kai ir mineralines trąšas, išbarstyti į pievas. Kad pieva gerai pasitręštų kalio trąša, reikia 1 ha išberti beržinių malkų pelenų 9,5 q. Turtingiausi kaliu yra šiaudų pelenai, kurių pakanka 1 ha 4 q.

Be kalio pelenuose yra nemaža kalkių ir fosforo. Todėl pelenai gerai tinka rūgščioms pievoms tręšti, nes sumažina jų rūgštingumą. Grikių šiaudų pelenai turi apie 25% kalio, ruginiai šiaudai — 18% kalio, miežiniai — 11% kalio. Ruginių šiaudų pelenuose yra apie 5% fosforo rūgšties. Panašus fosforo rūgšties kiekis yra ir kitų javų šiauduose.

Iššarmuotuose pelenuose kalio lieka labai mažai, nes jis išsiplauna į šarmą, o lieka tik kalkės ir fosforas. Iššarmuotus pelenus geriausia iškrėsti į komposto krūvą.

M. Č.

Parūpinkit paukšteliams maisto

Ruduo apdovanoja ūkininką įvairiomis gėrybėmis. Pilni klojimai kvepiančio šieno, sklidini aruodai geltonų grūdų, prikimšti rūsiai daržovių ir bulvių, tai vis sunkių vasaros darbų malonūs vaisiai, kuriais bus šeriami gyvuliai ir maitinama ūkininko šeima. Šitaip apsirūpinęs maisto atsarga, žmogus gali drąsiai laukti žiemos šalčių. Žiema kruopščiam ir darbščiam ūkininkui nebaisi. Priešingai, ji net atneša savotiškų įvairių malonumų.

Mūsų sparnuotiems bičiuliams žiema esti varginga ir rūsti, nes jie neturi nei šiltų patalpų, nei maisto atsargų. Bet jų kaltinti už tai negalima. Jeigu jie neturi geros pastogės ir supiltų maisto aruodų, tai ne jų kaltė. Vasaros metu jie irgi labai darbštūs buvo ir visą laiką smarkiai dirbo. Tik dirbo ne sau, bet mums. Jau nuo ankstyvo pavasario jie linksmino mus, kėlė nuotaiką ir ragino prie darbo, krovė savo lizdus, dėjo kiaušinius, perėjo vaikus. Be to, jie visą pavasarį ir visą vasarėlę rinko iš daržų, sodų ir laukų visokiausius vabzdžius, kirminus, kurie naikina vaisius, augalus. Jie apžiūrėjo kiekvieną vaismedžio šakelę, apvartė kiekvieną lapelį, ar nesislepia ten kur nors kirmėlė, vabalas, ar negraužia vaisiaus, lapo, žievės. Suradęs kokį nors kenkėją, paukštelis jį tuojau nugalabydavo. Tokiu būdu, globojant paukšteliams mūsų sodus ir daržus, pievas ir laukus, neišsiplėtė visoki kenkėjai, sodai, daržai davė gražius derlius, kuriais dabar džiaugiamės. Džiaugdamiesi tomis rudens gėrybėmis, turtingais derliais, atsiminkime ir mūsų sparnuotus bičiulius, kurie per vasarą buvo dideli mūsų talkininkai, kurie neprašomi gynė sodus, daržus ir laukus nuo kenkėjų. Prisiminę juos, paskirkime jiems nors menką derliaus dalelę, kaip atlyginimą už stropų ir taip naudingą vasaros darbą Jau, turbūt, visi žinome, kad išnykus paukščiams mes ilgiau negalėtume gyventi, kaip 10 metų. Be paukščių mūsų laukuose, soduose, daržuose privistų tiek daug įvairiausių kirminų, vabzdžių, kad jie neduotų jokiems augalams net sudygti: tuojau visus sunaikintų, sugraužtų, suėstų ir mes badu mirtume. Tuo tarpu dabar paukščiai, naikindami visokius kenkėjus, apgina mūsų augalus ir tokiu būdu išgelbėja mums didžiausius turtus, kuriuos įvertinti galima būtų milijardais aukso dolerių.

Dėl to tie paukšteliai reikia globoti, žiemos metu parūpinti jiems maisto. Dabar, kai valomi javai, jiems irgi reikia šis tas atidėti. Jiems gerų grūdų nereikia. Jie bus dėkingi ir už pabiras. Net ir bevertės piktžolių sėklos, kurios iškrenta po arpu, žiemą paukšteliams bus didelis skanumynas. Todėl šios grūdų atmatos ir reikia jiems paskirti, atidėti.

TEISIŲ PATARĖJAS

Kl. Teismas priteisė man iš kaimyno 2 ha žemės. Aš, pasiėmęs kelius liudininkus, išariau ir užsėjau tą žemę. Kaimynas mano pasėlį sunaikino ir apskundė mane, kad savališkai ėmiau naudotis jo žeme. Aš jį apskundžiau, kad tyčia sunaikino mano pasėlį. Kuo gali baigtis šitos bylos. *R. G.*

Ats. Teisybė yra kaimyno pusėje. Išlošus teismo bylą, reikėjo išimti iš teismo vykdymo aktą (tytuł wykonawczy) ir drauge su prašymu paduoti teismo antstoliui (komornik sądowy), kad prievarta atimtų iš kaimyno žemę ir atiduotų tamstai. Antstolio išlaidų nereikėjo bijoti, nes jas sumoka, kas pralošė bylą. Be antstolio galima buvo imti žemė naudotis tik tuo atveju, jeigu kaimynas, nenorėdamas turėti egzekucijos išlaidų, geruoju sutiktų atiduoti žemę tamstai. Kadangi tamsta užsėjai žemę kaimyno nesiklausęs ir be antstolio, tai jis turėjo teisę sunaikinti pasėlį ir todėl teismo bylos neišlošite. Tamsta taip pat nebūsi nubaustas, nes užsėjai nesamoningai ir nenorėdamas turėti antstolio išlaidų. Patariame gražiuoju susitaikyti ir teismo bylas panaikinti, nes dėl jų abu būsite nukentėję.

Kl. Iki kelinto laipsnio giminės negali būti testamento liudytojais. *Lietuvaitė.*

Ats. Negali būti testamento liudytojais giminės iki ketvirtojo laipsnio imtinai, nes tuo atveju testamentas gali būti panaikintas. Teismas neima dėmesin ketvirtojo laipsnio gimininguma tik tuo atveju, jeigu liudytojas yra tame pačiame laipsnyje giminė ir įpėdiniui ir norinčiam testamentą nugriauti. Skaitosi, kad toks liudytojas negali būti šališkas, nes jam yra lygiai artimos ir brangios abi besiginčijančios šalys.

Ats. Aldo Prenumeratoriui. 1937 m. birželio 28 d. tilpęs „Mūsų Artojuje“ straipsnis apie statybą yra bendro pobūdžio ir nupasakoja įstatymus apie statybą, galiojančius visoje valstybėje. Be to, galioja įstatymai, varžantieji pasienio gyventojus. Tų įstatymų tikslas yra apsaugoti valstybės sienas. Pagal tuos įstatymus trobesiams statyti reikalingas yra leidimas ne tik parubežio strefoje, bet visame pasienyje (pas gran'czny). Mūsų nuomone, remiantis tais įstatymais, tamstos statybos darbai ir buvo sulaikyti. Tamstos greičiausia už tai nenubaus, nes neturėjai leidimo be blogos valios ir nesąmoningai. Jeigu administracinė valdžia nubaustų, tai paduokite apeliaciją į apygardos teismą (sąd okręgowy).

Ats. Miškui. Tamstai rūpimu reikalu parašykite prašymą į iždinę (urząd skarbowy) ir paduokite jį valsčiaus valdybai. Prašyme nurodykite, kad tikrovėje esate žemę padalinę ir todėl norėtumet, kad mokesčiai būtu skirstomi kiekvienam savininkui atskirai. Mūsų nuomone prašymas turi būti patenkintas.

Ats. Uosiui. Vargiai ar ką laimėsite, nes pastangos yra pavėluotos. Paduokit skundą į vaivadijos žemės komisiją (wojewódzka' komisja ziemska) ir prašykite, kad dar kartą peržiūrėtų visus komasacijos planus ir aktus. Gal antras matininkas apsiriko, nes tokia didelė klaida turėjo būti pastebėta komasacijos plane ir žemės komisija negalėjo kolonijų užtvirtinti. Jeigu ką laimėsite, tai tik vaivadijos žemės komisijoje.

Ats. Ūkininkui. Neparašei tamsta, kada skola buvo paimta. Išdėstyti ratomis galima tik tokias skolas, kurios buvo paimtos prieš 1932 m., o vėlesnes skolas tik išimtinais atsitikimais. Nagalima prašyti, kad skola būtų išdėstyta ratomis, jeigu skolintoju yra įstaiga, numatyta įstatyme apie paskolas. Kadangi tamstos byloje skolintoju yra Vilniaus Žemės Bankas, o jis įstatyme yra numatytas, todėl šitos skolos išdėstyti ratomis negalima. Ratomis išdėsto įstaiga, vad. Urząd Rozjemczy. Tokios įstaigos yra apskrities miestuose. Tamstai nepatariame pradėti bylos, nes turėsite išlaidų, o naudos jokios.

Ats. Miškui. Tikrai dedasi tamstai skriauda, nes tokie dideli nuošimčiai neturėtų būti. Neparašėte, kas iš jūsų reikalauja mokesčių: valsčius ar iždinė. Jeigu kvietimai buvo rašyti valsčiaus, tai prašymą paduokite į „Urząd Skarbowy“, o jeigu iždinės, tai į „Izba Skarbowa“ Vilniuje. Jie turėtų ištirti visą dalyką ir nuo mokesčio tamstą atleisti, ar liepti sumokėti tik už 1933 m. be nuošimčių ir egzekucijos išlaidų. Prašyme reikia pažymėti, kad už nesumokėtus mokesčius buvo aprašyta jūsų žemė ir inventorius. Todėl prašykit, kad būtų sulaikyta egzekucija, kol galutinai neišsispręs byla. *P—as.*

Kl. Kaimynas uždėjo ant rubežiaus labai didelius akmenis, kurie dalinai guli ant mano lauko. Be to, tie akmens trukdo rubežiu eiti ir žmonės ėmė vaikščioti mano lauku. Ar galiu priversti kaimyną tuos akmenis pasiimti. *Kuršietis.*

Ats. Nematę rubežiaus ir akmenų, negalime ko nors tikslaus patarti. Paprastai rubežius yra skaitomas bendra nuosavybe ir ant jo dedami akmens, kad sustiprintų. Jeigu tuo rubežiu ėjo takas ir dabar jis yra panaikinamas, o, be to, jeigu akmens dalinai guli tamstos lauke, galite priversti kaimyną, kad akmenis paimtų. Tuo tikslu reikia iškelti kaimynui teismo bylą. Paduokite jį apylinkės teisman (Sąd grodzki). Šitos bylos pravedimas galės tamstai brangiai kaštuoti, nes teismas turės nuvažiuoti vieton ir apžiūrėti rubežių, todėl be paprastų išlaidų reiks apmokėti teismo kelionės išlaidas.

Kl. Pirkau pas kaimyną daržą. Dabar tas kaimynas pastatė savo lauke trobesius ir pasidarė sau kelią per mano pirktą daržą. Norėčiau daržą aptverti ir neduoti kaimynui važinėti, nors nežinau, ar turiu teisę, nes kaimynas neturės pro kur išvažiuoti. *Nuskriaustašis.*

Ats. Įstatymuose yra dėsnis, kad kiekvienas žemės savininkas turi turėti iš savo sodybos išvažiavimą. Jeigu kaimynas neturi ir negali turėti kito išvažiavimo iš savo sodybos, kaip tik per tamstos daržą, tai negalite jam uždrausti ir kelią panaikinti. Šitą galimybę turėjote numatyti pirkdami daržą. Kad kaimynas nenaikintų tamstos daržo, galite jį aptverti ir duoti kaimynui kur nors krašte pravažiavimą.

Kl. Tėvas mirė 1914 m. ir paliko 9 dešimt. žemės su trobesiais. Pasiliko motina, brolis ir dvi seserys. Viena sesuo ištekėjusi, o aš dar ne. Brolis nenori duoti mums žemės. Kuri dalis mums priklauso. *A. Lakštutė.*

Ats. Svarbu, ar tamsta gyveni tėvo paliktoje žemėje ar ne. Jeigu gyveni kur kitur ir iki šiol neieškojai iš brolio dalies, tai dabar tamstai nieko nepriklauso. Jeigu gi gyvenai, tai motinai ir tamstai priklauso po septintą dalį viso palikimo. Seseriai priklauso taip pat septintoji dalis tik tuo atveju, jeigu dar nesuėjo 10 metų nuo jos ištekėjimo. Visa kita priklauso broliui. Tamsta su motina galite nuo brolio atsidalyti. Jeigu geruoju brolis nenori duoti jums dalies, reikalaukite per teismą. Šiuo atveju reikia duoti prašymą apylinkės teismui (sąd grodzki).

Kl. Turiu nusipirkęs 4 ha žemės. Ar šitą žemę privalo man matininkas priskirti per komasaciją, jeigu buvęs jos savininkas norėtų, kad ji būtų prie jo sklypo. *Trimitas.*

Ats. Jeigu pagal pirkimo aktą tamsta esi tos žemės savininkas, tai gali su ja daryti ką nori ir per komasaciją pasirinkti sklypą kur nori. Kadangi tamstai kyla šioje srityje abejonių, tai mūsų nuomone, surašei tamsta valsčiuje ne pirkimo, o tik ilgatermininės 36 metams nuomos sutartį. Šiuo atveju žemės savininku yra pardavėjas ir per komasaciją jis turi sklypo pasirinkimo teisę. Ilgaterminės nuomos sutartys plačiai mūsų krašte yra rašomos, bet per tai neįgyjama nuosavybės teisės, nors taip išnuomotą žemę valdytumet ir trisdešimt metų.

Kl. Sumokėjau žemės mokestį ir vėliau pasirodė, kad sumokėjau per daug. Ar galiu reikalauti, kad valsčius man grąžintų. *Jonas M.*

Ats. Remiantis mokesčių ordinacijos 125 straipsniu, sumokėjus mokesčių daugiau negu reikia, skirtumas turi būti užskaitytas ateinantiems metams arba grąžintas pinigais. Jeigu valsčius nesutinka šitaip pasielgti, reikia į skųsti iždinėn, o vėliau į teismą.

augliui pienas. Bet visos laukinės patelės, taigi ir karvės keletą mėnesių prieš atsivedimą visuomet nustoja davusios pieną savo prieaugliui. Karvės, žmogaus prijaukintos, nuo gamtos kiek nutolo. Bet perdidelis nutolimas yra kenksmingas. Dėl to ūkininkas neprivalo gyvulio visai pakeisti. Jeigu karvė prieš veršiavimąsi dviems mėnesiams užtrūksta, o iki užtrūkimo pieno daug duoda, tai tokia karve ūkininkas neprivalo skųstis. Tokia karvė yra stipri, sveika ir gera. Karvė prieš veršiavimąsi būtinai turi pasilsėti apie du mėnesius. Per tuos du mėnesius ji, nors ir gerai šeriama, neturi būti melžiama. Jeigu karvė pati neužtrūksta, tai reikia ūkininkui padėti, kad laiku užtrūktų. Norint užtraukti tokią karvę, kuri duoda pieno, pirmiausia reikia kitaip šerti. Jai reikia pirmiausia sumažinti baltyminguosius pašarus. Be to, jai reikia kas kartas mažiau duoti ir tokių pašarų, kurie veikia teigiamai, skatinančiai pieno gamybos liaukas, vadinasi, nuo kurių didėja pieningumas.

Taigi reikia mažiau duoti koncentruotų pašarų (išspaudų, sėlenų, miltų), be to, dobilų, runkelių. Gaudama mažesnius kiekius aukščiau minėtų pašarų, mažiau turės medžiagos pieno gamybai, taigi mažiau to pieno pagamins. Be to, pradedant karvę užleisti, reikia rečiau ją melžti. Jeigu visą laiką ji buvo 3 kartus melžiama, tai pradėti ją melžti tiktai du kartus, o po kiek laiko, kai jau du kartu melžiama pritvinksta normaliai, taip kaip ir tris kartus melžiama, tada pradėti melžti vieną kartą per dieną. Po kiek laiko ir vieną kartą melžiama labiau nepritvinks, kaip ir du kart melžiama. Tada jau galima melžti tiktai kas antrą dieną. Kai ir prie tokio reto melžimo karvė pripranta, tešmuo esti normaliai pritvinkęs, tada pamažu visai nustoti melžti. Tokiu būdu pamažu, rečiau melžiant, tešmenyje gaminsis vis mažiau pieno ir galutinai jis visai nesigamins. Tada karvė visai užtraukiama.

Kooperatyvų kontrolė ir pasitikėjimas

Kooperatinės bendrovės geram veikimui labai didelę reikšmę turi tinkama jo veikimo kontrolė. Kooperatyvo veikimą paprastai kontroliuoja-tikrina revizijos komisija, kurią išrenka iš savo tarpo kooperatyvo globos taryba. O tarybą renka kooperatyvo nariai metiniuose susirinkimuose. Vadinasi, kokią išrenka kooperatyvo tarybą, tokią turi ir revizijos komisiją. Revizijos komisijos uždavinys tikrinti kooperatyvo veikimą, tikrinti kasą, buhalterijos knygas ir sąskaitas. Šitokį darbą gerai atlikti gali ne bet kas, o tik tokie žmonės, kurie kontrolės srityje nusimano. Vadinas, į revizijos komisiją turi būti renkami žmonės, moką skaityti ir skaičiuoti, sąžiningi ir kruopštūs. Tačiau dar to nepakanka. Revizijos komisijos nariai, norėdami tikrai gerai savo pareigas atlikti, privalo pirma gerai susipažinti su kooperatyvo kanceliarijos knygomis ir išmokti daryti reviziją.

Kooperatyvo veikimą revizijos komisija privalo tikrinti kas mėnuo, o ne vieną kartą per metus, kaip dažnai esti mūsų kooperatyvuose. Kai kuriuose mūsų kooperatyvuose esti taip, kad visus metus revizijos komisija neparodo jokio veikimo, o tik metų pabaigoje, prieš metinį nariu susirinkimą padaro reviziją. Žinoma, tokia revizija negali būti gera, nes sunku vienu kartu gerai patikrinti visų metų kooperatyvo veikimą. Tokiais atvejais revizijos komisija atlieka paprastai tik formalumą, kad, girdi, revizija buvo padaryta.

Kai revizijos komisija kooperatyvo veikimą tikrina dažnai—kas mėnuo, tada ir valdyba, kuri tvarko kooperatyvo reikalus, ir pardavėjas jaučia didesnę pareigą stropiau kooperatyvo reikalų žiūrėti, stropiau tvarkyti kanceliarijos knygas, nes žino, kad už blogą tvarkymą gali nuo revizijos komisijos kliūti, arba net gali globos taryba juos už tai pašalinti. Dažnas kooperatyvo veikimo kontroliavimas nereiškia to, kad globos taryba ar revizijos komisija valdyba nepasitiki ir už tai dažnai jos veikimą tikrina. Priešingai — dažnas tikrinimas tik palengvina pačiai valdybai darbą, nes paragina neatideliotí svarbių ir mažiau svarbių dalykų ateičiai, kitai dienai. Net ir labai gerų žmonių valdyba, jei nejaučia, kad tuojau bus revizija, ima po trupučiuką apsileisti, atideliotí einamųjų reikalų sutvarkymą ateičiai. Taip atideliojant, darbai pamažu užsiliek, o kai, pagaliau, reikia vis dėlto juos sutvarkyti, tada prasideda karščiavimasis, bėgiojimas ir vienas kito kaltinimas, kad tas to nepadarė, tas to neatliko, o anas vėl sąskaitų nesutvarkė ir t.t.

Kooperatyve esanti netvarka paprastai ilgai paslaptyje neišsilaiko ir išeina aikštėn. Tada apie netvarką, nors gal ir nedidelę, sužinoję nariai ir šiaip jau žmonės, pradeda leisti visokiausius gandus, kurie pažeidžia pasitikėjimą kooperatyvu. Viso šito galima išvengti, jei bus dažnai daroma revizija — kontrolė. Dažnai kontroliuoją revizijos komisijos nariai ir globos taryba yra geriausi ir patikimiausi liudytojai, kurie gerai žinodami kooperatyvo tikrą būklę, lengvai gali užkirsti visokiems gandams kelią. Tuo pačiu jie pataiso ir kooperatyvo opiniją ir valdybos darbus palengvina.

Darant reviziją, kiekvieną kartą revizijos komisija privalo: 1) pertikrinti visus kvitus ir sąskaitas, kreipiant dėmesį į tai, ar kooperatyvo išlaidos yra tikslingos ir pateisinamos; 2) patikrinti, ar tie dokumentai (kvitai, sąskaitos) įtraukti į knygas ir ar sutinka su knygų užrašais; 3) patikrinti, ar esama pas kasininką pinigų suma sutinka su vedama kasos knyga; 4) patikrinti, ar pajamos ir išlaidos, susijusios su kooperatyvo veikimu, sutinka su numatytu kooperatyvo biudžetu, 5) ar yra tiek pelną, kiek rodo knygos. Be to, revizijos komisija privalo patikrinti visas kitas buhalterijos knygas, ar jos tvarkingai vedamos ir ar apskritai viskas kooperatyve tvarkoje, pavyzdžiui, ar laiku pristatomos reikalingos prekės, ar gerai jos lentynose išdėstytos, ar palaikoma krautuvėje pavyzdinga tvarka ir švara, ar pardavėjas tinkamai elgiasi su klijentais ir t. t. Trumpai tariant, revizijos komisijos narių akys turi viską beveik smulkmeniškai apžvelgti ir pastebėti. Pastebėtus ir rastus trūkumus reikia aptarti globos tarybos posėdyje ir į visa tai atkreipti mandagiai, neįžeidžiančiai, bet rimtai, valdybos dėmesį, kad valdyba esamus trūkumus pašalintų ir nesutvarkytus dalykus sutvarkytų.

Šitaip dažnai ir kruopščiai kontroliuojant kooperatyvo veikimą, bus visada kooperatyve tvarka, valdyba bus verčiama su darbais neatsilikti ir atsirandančius trūkumus neatidėliojant pašalinti. Tada bus geras kooperatyvo vardas ir žmonių didesnis pasitikėjimas, kurio kooperatyvo gyvenime daugiausia ir reikia. Nes kur yra žmonių pasitikėjimas kooperatyvu, ten yra daugiau ir kooperatyvo narių ir daugiau pajų. O juk tai yra kooperatyvo pagrindas.

Agr. M. Kraužlys.

Pigus lesalas vištoms

Žiemai besiartinant, vištos pradeda skursti. Atėjus žiemai, jos visai sumenkėja, nes laikomos labai blogose patalpose ir dar menkiau lesinamos. Kad jos galėtų dėti, reikia duoti žalio lesalo ir baltymingų medžiagų. Žalio lesalo žiemą kiekviena šeimininkė vištoms gali parūpinti. Sudorojant kopūstus, blogesnės kopūstų galvos reikia palikti vištoms. Joms galima palikti net kopūstų kotai. Tai labai sveikas ir geras žalias lesalas. Be to, apipuvusias bulves irgi vištoms reikia palikti ir duoti. Sudorojant penimio mėsą, įvairias mėsos liekanas, kurios dažnai šunims ir katėms išmetamos, palikti vištoms. Tai bus baltymingas, geriausias lesalas. Kiaušinių lukštus rinkti ir smulkiai sutrynus irgi duoti vištoms. Tai geriausias mineralinis, kalkinis lesalas, be kurio vištos deda minkštalukščius kiaušinius.

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų lapkričio 25 d., Vilniaus Javų - Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks

Rugiai	14.00—14.75
Kviečiai	19.50—18.50
Miežiai	13.75—14.75
Avižos	15.50—16.00
Sėmenys	45 00—45.50
Vikai	17.00—18.00
Lubinas (mėlynas)	8.75— 9.25
Kvietinės sėlenos	10.00—10.50
Ruginės sėlenos	9.25— 9.75
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.70
„ „ detal.	4.00
„ „ II rūšies urme	3.60
„ „ „ detal.	3.90
„ „ sūdytas urme	3.00
„ „ „ detal.	3.20
Kiaušinių 1 kg urme	2.00
„ „ detal	2.20

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6